

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂSCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Lectura intelectualilor de azi.

De Dr. Grigorie Comșa
Episcopul Aradului

Am citit oareunde că în Franța, cu câteva decenii înainte, țărani își vindeau dulapurile lor masive, făcute din stejar, și cumpărau în locul lor dulapuri mai moderne; acei țărani azi nu mai fac așa, pentru că și-au dat seama că o-rășenii vând mobilele lor moderne și cumpără altele vechi, dar masive, cari dăte puțin la rindea au un aspect foarte atrăgător.

Povestea aceasta reală, mi-a înfățișat icoana stărei reale sufletești a intelectualilor, cari azi caută să citească tot ceea ce e mai modern, mai atractiv. Căci, vezi Doamne, azi, când atitudinea creștină în fața vieții este cam rară, nu se poate să nu te lauzi că ai citit pe *Napoleon* al lui Emil Ludwig, sau alte cărți ale acestui evreu tipic.

Omul modern cere să citească azi cărți pline de tot felul de intrigi reale și ireale, posibile și imposibile. Analiza psihologică ajunge, este culminantă dacă satisface dorul de senzație. Și, vai, timpul suprem este să medităm asupra necesității unei lecturi potrivite, prin care să ni se înfățișeze moralitatea înaltă, adevăruri din domeniul fizic și moral. Accentuăm aici anume că lectura trebuie să înfățișeze sau să aibe ca scop prezentarea adevărului.

Știi ceea ce zice Eminescu despre adevăr? „Adevărul este aur. După aur aleargă toți de adevăr fug toți”. Și lumea de azi pare că anume caută în lectură altceva decât adevărul, decât senzul vieții! Poate caută să uite mizeriile vieții și se confundă în lectură fantastică, imbibată de un raționalism intempestiv? Se prea poate, dar eu cred că orice lectură, ca să nu fie făcută inutil, trebuie să ducă la

examenul propriei conștiințe, la rostul personal în lume al omului. De sigur se citește și cu scop distractiv, de largire a cunoștințelor, dar cel mai însemnat scop o lectură îl prezintă în necesitatea examenului personal.

Cetitorul creștin trebuie să mediteze la fiecare pas, care trebuia să fie atitudinea anumitei persoane în anumite împrejurări și care ar trebui să fie atitudinea lui în caz similar. Fără această examinare meditativă rostul unei lecturi pierde din valoare.

Sunt și oameni cari citesc cărți de știință, de cuprins filozofic, dar, fie că și-au largit orizontul, fie că au adâncit multe probleme, ei nu împărtășesc și altora cunoștințele lor. De aceștia noi nu scriem aici. Nu merită, pentru că orice faci în lumea aceasta, are înțeles în măsură, în care faci și pe alții partaș de lumina ta.

Aici rămânem la o povață, pe care Biserica o dă cititorilor: să citească pentru viață. Fără de această rețetă lectura noastră va fi puțin rodnică. Și, fiindcă asupra rosturilor vieții ne luminează Cuvântul divin, nu putem decât să recomandăm tuturor ca să citească Sfânta Scriptură înainte de toate. Citirea zilnică a Bibliei ne va duce la cea mai importantă conversiune, care nu este însă de ordin financiar sau economic: la conversiunea creștină.

Fără conversiunea creștină, chiar de am citi cele mai savante cărți, nu vom deveni mai buni, sistemul capitalist actual va continua să fie ateu și nedrept, dar prin atitudinea creștină în fața vieții, stările economice și sociale vor oglindi conștiința noastră morală. Și atunci și cărțile ce se vor scrie nu vor mai fi oglinda egoismului ateu, ci reflexul spiritului creștin.

Arad, 2 Ianuarie 1933.

† Grigorie

Organizarea intelectualilor

Timpurile moderne aruncă la suprafață mereu probleme noul pentru soluționare. Astfel nici pastorația nu mai poate opera cu mijloace vechi printre credincioși, ci trebuie să aibă orientări potrivite spiritului vremii. Ori duhul vremurilor noastre se sintetizează în organizația pe toate terenele. Acest fenomen este probabil reacțiunea în contra individualismului exagerat din veacul XIX și o etapă în evoluția omenirii spre colectivism. Individul izolat se simțește tot mai slab în lupta pentru existență și în fața ispitelor interne și externe, care stau în calea fericirii sale, își ia deci refugiul sub scutul forței organizatoare.

Păstorul de suflete, cunoscând deci spiritul timpului, are datoria să dea sprijinul la înjghebarea organizațiilor religioase de tot solul. Între multele societăți și asociații religioase, o deosebită importanță are organizația intelectualilor Bisericii noastre pe întreaga țară, proiectată de Sfântul Sinod și Prea Sfințitul nostru Stăpân. Tendința sublimă de a reuni într'un mănunchiu pe cei mai buni filii ai neamului, sub steagul creștin, și a-i pune pildă vrednică de urmat mulțimii turmei cuvântătoare, este într'adevăr o acțiune ideală. Orice ideal, când atinge realitatea, se poticnește de greutăți și piedeci. Astfel și organizarea intelectualilor întâmpină greutăți din partea noastră a celor conduși de mentalitate anacronică și criticism exagerat. Se mai adaugă apoi la această racilă și dispoziția nereligioasă la o bună parte a păturii noastre intelectuale, cari împreună împiedecă bunele intențiuni. Primul impediment este mai puțin grav. Al doilea reclamă o muncă titanică pentru delăturarea lui integrală. Este vorba de prefacerea radicală a sufletescului intelectualilor, prin educație religioasă ortodoxă-națională. Este generală plângerea cercurilor preoțești, împotriva intelectualilor noștri, cari ne lipsesc de considerația și concursul cuvenit la rezolvirea problemelor bisericești. Cauza e, absența convingerii creștine și în consecință privirea tuturor problemelor prin prisma politicianismului distructiv. Ideea religioasă-culturală pentru cei mulți este mai puțin ispititoare — ca rentabilitate — decât alte motive de ordin practic. În parte e îndreptățită nemulțumirea noastră. Cercetând însă mai adânc, obârșia lucrului, în mare măsură ne revine nouă răspunderea. În măsura în care am instruit și educat în duh creștin pe intelectuali, avem drept să contăm la ascultarea și sprijinul lor. Să ne dăm seama de realitatea, că în Vechiul Regat catechizarea intelectualilor și chiar formarea clerului pastoral s'a făcut de către laici, ne-având preoții acces în școală.

O bună parte a cărțurilor noastre de dincoace de Carpați, crescuți în școli și institute streine, în multe cazuri au fost lipsiți de instrucție și educație creștină-ortodoxă, chiar și națională. Momentan, deci,

nu putem aștepta mai mult dela dănașii, decât ceea ce li-s'a împărțit. Onoare excepțiilor! Într-o parte și într'alta au fost împrejurări vitrege, cari pot fi invocate drept scuze. Asupra stărilor date nu suntem suverani, dar cheia viitorului ne stă în mâna noastră. Pentru a evita deci asemenea anomalii și pentru a nu rămâne în urma altor confesiuni istorice pe terenul organizației intelectualilor, n'avem alt mijloc decât intensificarea catechizației tinerelor generații de intelectuali. Trebuie să luptăm necurmat împotriva prejudeicii că religia este bună numai pentru oamenii simpli, dar îndată ce cineva a ajuns la știință, la cultură, nu ar mai avea nevoie de religie". (Preotul și Societatea de azi. Dr. Grigorie Gh. Comșa, Episcop. Arad, 1932 pag. 37).

Prin instrucția religioasă și educația creștină, să punem în slujba lui Hristos și a neamului pe intelectuali noștri înțelegători de azi și pe toți intelectuali de mâine.

Prot. Ștefan R. Lungu

Predică

pentru Dumineca XXIX după Rusali.

„Isuse, învățătorule,
miluiește-ne pe noi”.
(Luca c. 17.)

Dreptmăritorilor creștini!

De trei lucruri — în lumea aceasta — nu se pot lipsi oamenii. De pâine, de sănătate și de speranță. Fără celelalte, cu chin cu vai, isbutesc totuși să trăiască. Dar dacă nu le au măcar pe cele trei, viața lor se aseamănă mai mult cu moartea. O moarte îngreunată, înrăutățită, lipsită de liniștea nesimțirii, căci foamea istovește trupul, durerea te face să-ți urăști trupul, iar desnădejdea — a nu te aștepta la mai bine, la o ușurare, la o alinare — îți face pe om adeseori să se desguste de viața.

Cel ce voiește să schimbe această stare și să-și atragă pe oameni la sine, trebuie să-i sature, să-i vindece, să le întărească credința într-o viață mai frumoasă. Și Dumnezeu prin Isus Hristos le-a dat oamenilor această credință. Celor ce-L urmau în pustiu și pe munți, El le-a împărțit pâinea gurii și pâinea sufletului. N'a schimbat pietrele în pâini, dar a făcut astfel ca pâinile adevărate să se ajungă la mii de oameni, iar pietrele, pe cari aceștia le aveau în piept, le-a prefăcut în inimă iubitoare. Și nu s'a ferit nici dela alinarea durerilor și chinurilor trupesti. N'a umblat să caute înadins pe cei bolnavi, însă dacă vin la El, îi vindecă.

Atunci, când pe drumurile umblate de cei sănătoși îl întâmpină, în cărduri de câte zece,

leproși, — hâzi și îngrozitori la vedere — când le zărește umflăturile și jupuiturile printre zdrențe; pielea buboasă, pătată, crăpată, sbârcită și pungită; cu gura strâmbă, ochi adânciți și membrele despuiate; sârmanii strigoi isgoniți de lume; ce cu mare greu își desprind cuvintele de pe buzele umflate și înclătate ca să-i ceară lui, pe care-L știu puternic la vorbă și la fapte, să-i ceară lui cea din urmă nădejde a desnădejdiilor, sănătatea, vindecarea, minunea, — Isus cum putea oare să treacă mai departe, ca toți ceilalți, — fără să le dea ascultare?

El n'a venit doar să nege viața, ci s'o afirme. S'o afirme, să întroneze o viață mai desăvârșită, mai spirituală și mai fericită.

Atunci, iubitorilor, dacă Hristos Domnul pentru aceasta a venit, „ca lumea viață să aibă, și mai mult să aibă”, are lumea, avem noi într'adevăr acea viață pe care ne-o dă El? Este viața lumii de azi o viață trăită după voia și Evanghelia Domnului și Mântuitorului nostru Hristos? Este dureros să o spunem — după douăzeci de veacuri de creștinism — dar nu este nici pe departe așa. Ba dimpotrivă, se aseamănă și este mai hidoasă la înfățișare și în toate manifestările, decât chiar leproșii. Lumea de azi e plină — geme — de lepra păcatelor. Viața familială, socială, politică, economică, este sfâșiată și plină de răni provenite din depărtarea lumii dela izvorul dătător de adevărată viață — Hristos. —

Credeți, oare, că se poate vorbi, azi, despre o viață după Evanghelia Domnului, când minciuna își are atâtea slujitori? Când trufia omenească se îmbracă în podoabe tot mai strălucitoare, aflând drum deschis oriunde?

Când creșterea tineretului se face fără considerațiune la ceea ce e vecinic și dumnezeiesc în ființa omenească? Azi, când fiecare nizuiește, prin tot felul de mijloace josnice și murdare, să stăpânească pe celalalt? Când partidele politice ale aceleiași țări luptă unele împotriva altora, ca niște vrăjmași neîmpăcați?

Azi, când în locul păcii și iubirii în familie stăpânește adeseori, prea adeseori, neînțelegerea și desbinarea? Când Bisericile sunt goale și închisorile sunt aglomerate? Când zilnic citim în ziare despre atâtea oribile crime între frați, fii și părinți chiar?

O! Icoana este grozavă. Te cutremuri, te înfioare și totuș așa este. Lumea de azi e cum se poate mai rea. Iar noi, cari trăim în mijlocul acestei lumi, deși ne place să ne

credem mai buni, nu suntem. Sau, poate, nu cu mult mai buni.

Te înfiori și tu, iubite creștine, de chipul acestei deșarte lumi?

Te-ai întristat și tu? De ce? Ori poate zugrăvind icoana fără de Dumnezeu a lumii de azi, am atins locuri dureroase și în inima ta? Te întristează felul tău de viață de până aci? Ți-ai risipit-o cumva și tu în chip netrebnic? Ți-ai lăsat și tu viața copleșită de lepra păcatului, și te gândești că lepra este fără de leac?

Curaj! Nu te teme să privești în față la sârmana-ți ființă bolnavă, atât de departe de ceea ce ar trebui să fie. Nu umbra să te înșeli pe tine însu-ți, de vrei să afli pacea și mântuirea. Ori cât de desnădăjduită ar fi în adâncimile ei inima ta, este totuș o mântuire și pentru tine. Hristos Domnul nostru.

„Pentru că așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui fiu, ca oricine crede în el să nu piară, ci să aibă viață vecinică”. (Ioan 3.16). Vino, dar, să ne apropiem cu nădejde și credință de Domnul, care a curățit — numai cu cuvântul — trupurile cele putrede și desfigurate de lepră, făcându-le albe și curate ca zăpada. Să strigăm și noi din adâncul sufletului: „Isuse, Doamne, ai milă de noi păcătoșii”. Și El, care a venit în lume, ca viață să aibă lumea, ne va curăți sufletele de toată sgra păcatului.

Veniți, iubitori creștini, veniți să ducem viața noastră plină de păcate și patimi să o punem la picioarele crucii Mântuitorului și îngenuchind, nu numai trupurile ci și sufletele, să zicem: „Doamne, Isuse Hristoase, Tu știi ce mare-i nevoia pe aceste vremuri de privirea și cuvântul tău. Prea bine știi că o privire de-a ta ne poate sgudui, ne poate schimba sufletul; că glasul-ți ne poate ridica din murdăria nesfârșitei noastre păcătoșenii. Avem nevoie de Tine, Doamne, numai de Tine, de nimeni altul. Singur Tu, cel ce ne iubești, poți simți pentru noi toți cei ce pătimim, poți simți mila unui părinte iubitor. Singur Tu poți simți ce mare-i, nemăsurat de mare, nevoia ce-avem de tine în această lume, în acest ceas al lumii.

Rugămu-ne deci, Ție Isuse Hristoase cel restignit, ție ce-ai fost chinuit pentru că ne-ai iubit, rugămu-ne ai milă de noi robii tăi și ne dăruiește, nouă tuturor, lumina vieții adevărate, ca să putem preamări prin viața noastră — de aci înainte — numele tău, în vecii vecilor, Amin!

Viorel Mihuțiu
preot.

Zaheu

sau

Despre convertirea bogaților*.

Luca XIX, 9-10.

Mântuitorul Hristos, în drumul de propovăduire a învățăturii despre evanghelia împărăției lui Dumnezeu, ajunge și în Ierihon. Orașul, pe atunci cel mai înfloritor centru comercial după Ierusalim, era așezat la poalele munților Carantania, unde Domnul nostru a postit patruzeci de zile și a respins întreita ispitire a Satanei. Dela hotarele lui încolo se întindea, trist și tăcut, pustiul Iudeii.

Sosirea Mântuitorului a fost prilejul unei vii agitații a mulțimilor curioase să-L și vadă, după ce au auziseră destule și minunate fapte despre persoana și puterea Lui.

În sufletul lui Zaheu, un om bogat și mai marele vameșilor din Ierihon, încă încolțise această curiozitate, împreună de o neliniște și de o arzătoare dorință ca să-L vadă. De aceea, la vestea venirii Lui în oraș, lasă toate și pleacă să-și satisfacă dorul inimii: *să vadă pe Iisus*. — Lasă rușinea și aleargă printre mulțime, apoi se sue într'un sicomor, pe unde avea să treacă Iisus, căci era om mic Zaheu, și așteaptă ca să-L vadă.

Când a sosit Domnul cel atestateștiutor și atotevăzător la locul acela, îl surprinde și-l rostește: *„Zaheu, grăbește de te coboară, căci astăzi trebuie să rămân în casa ta.”* Atunci el s'a dat jos degrabă și L-a primit *cu bucurie*, deși poporul murmură că Iisus a intrat în casa unui „om păcătos”. Zaheu era un păcătos public, fiindcă era vameș și fiindcă era bogat. Vama era izvorul bogăției lui. Înselăciunea, cântarul nedrept, taxele necinstite și alte apucături lacome, cari se obicnuiesc într'astfel de slujbe, îi aduse situația de om bogat, dar și împrejurarea de a fi privit cu ochi răi de conaționali săi, pentru că era în slujba statului Roman, care era privit dușmanul de moarte a neamului Evreu.

Zaheu, stând în fața Domnului, suferă o schimbare fulgerătoare. În apropierea sfințeniei întrupate, și-a simțit îndată vina vieții sale și necesitatea de-a-și descărca și ușura conștiința de păcatele cari îl nelinișteau și-i apăsau pe inimă.

Știm că sf. ap. Pavel înainte de orbire prigonă pe creștini, iar după botez a fost un om nou. Așa și Zaheu, înainte de a cunoaște

pe Domnul, fura și făcea afaceri necurate. Dar la fel ca și Sf. Pavel, sau ca femeia păcătoasă, Zaheu, după ce a cunoscut pe Dumnezeu, rupe cu trecutul său necinstit. În chip indirect face o spovedanie a păcatelor și spontan mărturisește crezul și conduita vieții sale viitoare: *„Doamne! Iată, jumătate din averea mea o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva întorc, împătrit.”*

În fața acestei convertiri sincere și dramatice, Mântuitorul răspunde prin cuvintele minunate: *„Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia.... Pentru că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut”* (Luca XIX, 1—10).

*

Zaheu a fost un om bogat, dar pierdut. Iisus a venit să caute și să mântuiască pe omul cel pierdut și pe toți păcătoșii, între cari se numără și atâția Zahei, bogați nedrepti și nemilostivi.

Ce așteaptă Hristos dela bogați? Dela Zaheii lumii, ca să-i mântuiască. Să facă ceea ce a făcut biblicul Zaheu, care a primit pe Hristos cu bucurie în casa sa și și-a împățit averea cu săracii și cu năpăstuiții pământului. *Iisus* așteaptă să între și să fie primit cu bucurie *în casa bancherilor și a bogaților*. Acest lucru îl dorește Mântuitorul nostru „astăzi”, și dorința Lui se înalță în fața omenirii ca o poruncă sfântă și ca un înțeles glas de chemare la mântuire. Hristos Mântuitorul vrea convertirea bogaților. Din Zaheu cel vechiu, dorește un Zaheu nou, o făptură și o viață nouă. Din capitalul material al marilor întreprinderi și bănci naționale și internaționale, vrea un capital moral, un capital pe care furii și molile să nu-l strice. Căci marile capitaluri ale omenirii din vremea noastră sunt supuse stricăciunii și morții. Unele sunt deja putrede. Portofolii putrede, pe cari le mănâcă furii și molile... În mijlocul celor mai mari avuții sunt oameni cari rabdă și mor de foame. Lângă strălucirea palatului cu zeci de etaje, străjuște coliba cu toate mizeriile și nenorocirile ei, — iar lângă marile mese și magazine, pline de toate bunurile, suferă și plânge săracul Lazar. Așa încât, față de o astfel de imorală repartizare a bunurilor, comunismul creștin al veacului prim își cere în chip poruncitor dreptul la ființă și chipul concret în viața noastră socială și par'că treptat — treptat se și realizează, producând o reformă revoluționară pe cale pacnică, indirect, fără forță și fără știrea și voia noastră... Astăzi capitalul, cu toate că dispune de o putere colosală, este

* Cuvânt la Dumineca XXXII după Rusalii.

pândit de socialism și atacat de comunism. Și precum s'a făcut o expropriere a pământului din necesități morale și sociale, la fel se prevede o expropriere și a capitalului — fără a-l nimici, — spre a-l moraliza prin socializare, prin o împărțire mai justă. Aceasta nu este o constatare subiectivă, ci o lecție pe care ne-o dă realitatea vieții sociale. Pământul și banul e firesc și moral să ajungă în mâna celui care-l lucrează întru sudoarea feții, sau cel puțin să răsplătească omului echivalentul muncii, ori să fie repartizat între patron și muncitor în chip mai echitabil. Boul care lucră să nu fie legat la gură, iar bogații spre a fi într'adevăr bogați, să se așeze și sub puterea harului, nu numai sub imperiul banului.

Cineva a spus că în lucrul capitalului și în bănci nu se poate vorbi de Dumnezeu, pentru că în acest caz nu mai merg „afacerile”. Dar tocmai acest fapt trebuie să între în bănci spre a le salva: Dumnezeu. El trebuie să între în conștiința proprietarilor și a conducătorilor de bănci, iar porunca decalogului: „Să nu furi”! trebuie scrisă pe toți pereții caselor de bani, spre a se termina odată cu furturile și cu afacerile necurate. Capitalul atunci are valoare, când este investit sau în bunuri colective, sau în faptele milei creștine. Acest capital e sigur și aduce comoară în cer. Altfel e un prilej de osândă și moarte pentru om și pentru omenirea întreagă.

De aceea, voi Zahai ai zilelor noastre, grăbiți de vă coborâți din turnul mândriei și a izolării voastre. Dați-vă jos din sicomorii egoismului, căci Hristos vrea să vie „astăzi” în casa voastră. Lui Hristos i se cade să fie în casele voastre, iar vouă vi se cade să vă proșterneți cu umilință la picioarele Lui. El să crească, iar voi să vă smeriți. Căci de nu intră Hristos în casele și în sufletele voastre, vai și amar se va alege de toată bogăția averilor și a capitalurilor voastre imorale. Bogăția voastră va putrezi, aurul și argintul vostru se va rugini și rugina lor va fi mărturie asupra voastră și va mânca trupurile voastre ca focul (cf. Iacob VI 1—6, Luca VI 24—26, Matei VI 19—21, Luca XVI 19—31). Treziți în sufletul vostru dorul de a vedea pe Iisus și vă veți învrednici de harul vameșului Zahai și veți avea în casa și în familia voastră pe Hristos Domnul nostru, care a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut. Mai presus de toate întoarceți-vă la Dumnezeu, împărțiți de voie bună prisosurile voastre cu săracii și cu năpăstuiții și lucrați totdeauna în așa chip, ca prin faptele voastre Hristos

să treacă pragul tuturor caselor și colibelor, ca tuturor oamenilor să le rostească și să le împărtășească harul și cuvântul: „Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia!!!”

Ilarion V. Felea
preot

Un profesor distins.

Dl. Ioan Nichifor Crainic, fost profesor la facultatea teologică din Chișinău, a fost numit profesor al facultății teologice din București. Tinerimea facultății teologice din capitala țării are fericirea să primească profesor pe un poet, scriitor de frunte și ziarist eminent, pe un adevărat educator.

Modest, harnic, inteligent și bun ortodox, profesorul Nichifor Crainic, cultivând în toată vremea munca cinstită, admirat de prieteni și temut de adversari, ai săi și ai bisericii, va ști desigur să samene, în sufletele tinerești, sămânța bine roditoare.

Generația studențească de sub înrăurirea creștind ortodoxă a distinsului profesor, îl va aduce la vremea sa — nu ne îndoiim — întreg prinoul ei de mulțumire și recunoștință.

Icoane alese din viața ortodoxiei

Preoți luptători și Mucenici.

Am văzut până aci abia câteva din numeroasele fapte de vitejie ale strămoșilor noștri în lupta pentru libertatea credinței. Mare ar fi cartea vremii dacă le-am putea scrie pe toate. Dar ceea ce aci este cu neputință, le-a scris de bună seamă Dumnezeu Sfântul în cartea vieții, pentru care lucru în veci fie laudat.

Acum să spunem ceva și despre lupta și mucenicia preoților noștri pentru legea cea veche și adevărată.

Pela 1748 călătorea în Rusia protopopul Nicolae Pop din Balomir lângă Orăștie, jeluindu-se la curtea țarului ortodoc că Românii din Ardeal sunt asupriți și prigoniți pentru legea ortodocă. Pentru aceasta îndrăzneală, curtea dela Viena a hotărât un preț de 200 galbeni aceluia, care va pune mâna pe el. Nu și-a ajuns scopul, deoarece protopopul Nicolae nu s'a mai întors în Ardeal, ci a rămas egumen la mănăstirea Argeșului.

La 1758 Călugărul Nicodim și Popa Ioan din Aciliu de lângă Sibiu, după ce au fost în delegație la curtea împărătească, au ieșit cu fuga din Viena, ca să scape de temniță. Ajunși în Rusia la țarena Elisabeta cu plângerile și cu cererile lor, au zguduit întreagă împărăția Habsburgilor. De aici au cerut ei

curșii din Viena ca să înceteze odată cu prigonirile contra Românilor și să le trimită episcop ortodocs.

În timp ce se trimeteau deputății la Viena sau în Rusia, acasă în Ardeal era cruntă jale. Între 1751—1752 **Popa Cozma** din Deal a stat închis în temnița din Bălgrad pentru credința ortodocsă 60 de săptămâni, în vreme ce soția lui era arestată de uniți și **copilul îi murea în brațe, degerat de frig**.

Ca și Popa Cozma, la fel a fost și **Popa Ioan** din Galeș, tot din părțile Sibiului: un mare deșteptător al credincioșilor ortodocși. Pela Sibiu, Șebiș, Orăștie și până prin părțile Hunedoarei vestea cu foc iubirea de religia bătrânilor. Pentru avântul acestei lupte tinerești și pentru răscoala pe care o făcea el în conștiința ortodocsă a românilor, soarta lui de asemenea a fost pecetluită, încă din vreme. La 1756 a fost prins și închis la Sibiu, apoi în cetatea Deva, din porunca crăiesei Terezia. Peste câțva timp a fost dus pe ascuns în Tirol, ca să-i fie mai asigurată liniștea robiei. De geaba i-au cerut tovarășii libertatea, căci stăpânitorii întunecului veacului de atunci nu au vrut să mai știe de jabele lor. Peste un **pătrar de veac** a suferit preotul Ioan tortura temniței. La Kuffstein i-au putrezit și lui oasele, ca și țaranului N. Oprea. Nu mai aflăm despre el nici o urmă, decât câteva rânduri din scrisoarea unui episcop sârb dela 1780, închis și el la Kuffstein, în care episcopul scrie că: **„aici în cetate este și un preot român din Ardeal, cu numele Ioan, care pătimește în robie de 24 ani pentru credința ortodocsă”**. Acolo a primit cununa muceniciei acest preot, «mucenic uitat» în umeda și înfricoșata temniță din Tirol.

Alt luptător însuflețit a fost **tânărul preot Ioan** din Aciliu, cel care a călătorit în deputație, împreună cu călugărul Nicodim, la Viena, în Rusia, apoi singur la Carloviț la mitropolitul sârbesc, pentru drepturile românilor. Pe vremea lui poporul ținea adunări mari la Săliște și Deal, unde era și el în frunte. Iată ce vorbea popa Ioan, într-o adunare din satul lui, celor de față: **„Fraților și cinstiți preoți, eu am venit din țări străine și am văzut, că voi trăiți fără căpetenii**. Pe episcopul din Blaj nu-l recunoașteți de al vostru și de aceea se nasc atâtea gâlcevi. Am crezut, că trebuie să fimem aceasta adunare, ca să ne înțelegem, cum să rugăm pe Maiestatea Sa, să se îndure a ne da altă căpetenie, deoarece noi nu recunoaștem pe acel din Blaj. Să atărnăm de-acum de episcopul cel nou și către el să ne îndreptăm toate necazurile noastre. **Dacă nu ni se dă, noi nu mai putem rămâne în aceasta țară¹⁾**. Pentru mișcarea însuflețită alui popa Ioan, cărmuirea catolică a aflat de bine că și el trebuie trimis pe urmele lui popa Mucenic, N. Oprea și popa Ioan din Galeș. Dar a fost mai norocos, că a scăpat.

Popa Maniu din Poiana Sibiului, prins de uniți,

li înghețau mâinile și picioarele pe drumul Blajului și alții ca el, unii pomeniți aci, iar cei mai mulți scriși în pomelnicul lui Dumnezeu, au fost tot atâtea jertfe ale dragostei de ortodoxie. Prin patimile și suferințele lor, pregăteau revoluția de desrobire religioasă. Ceasul încă nu sunase. Dar era aproape.

Un alt mucenic a fost **protopopul Ioan**, numit și popa Tunsu din Sadu — țara Sibiului, care cutreera satele de pe Câmpia Murășului și până la Cluj, întărind și îmbărbătând pe Români, ca să rămână în legea lor cea veche și adevărată. Prins și el de uniți, a fost ținut patru ceasuri spânzurat cu capul în jos, apoi freat cu spirt ca să se desmeticească și să nu moară încă și dus la Târgul-Murăș, Cluj și mai departe. Pe drum a fost așezat într-o căruță, legat de mâni și de picioare și încunjurat și însoțit de o sută de soldați nemți, până ce a ieșit dintre români. Ajuns la Viena a fost dus și închis și el la Kufstein, alături de ceilalți mucenici ai ortodocsiei. Spre norocul lui și spre deosebire de ceilalți martiri, protopopul Ioan a fost slobozit din temniță și a putut să mai vadă Ardealul, dar satul lui niciodată, căci nu i s'a îngăduit.

Chiar și **preotesele** și-au avut partea lor de suferință în lupta pentru biruința ortodocsiei. Am pomenit pe soția popei Cosma, căreia i-a murit copilul în temniță. Sunt și altele cari au stat în temniță pentru credință, cum a fost preteasa preotului Avram din Cujir și preteasa popei Dan din Tilișca (Sibiu), care a fost arestată de cinci ori, odată cu copilul în brațe, și a stat închisă 14 săptămâni. Era mucenicia întregului popor ardelean pentru ortodoxie, care o îndrăgise atât de mult, încât mai bine fugeau unii iarna la pădure, sau cereau ca să li se **deschidă vămile** ca să se ducă încotro vor putea să-și țină legea, decât să se lapede de ea.

Călugărul Sofronie.

Cel mai înțelept și mai mare luptător pentru ortodoxie din acest timp a fost **Călugărul Sofronie**, starețul schitului din mijlocul codrului dela Cioara, de lângă Vințul-de-jos. Acest călugăr deslănțue revoluția religioasă dintre 1759—1761, care aduce **libertatea ortodocsiei**.

Înainte de răscoala lui Horia (1784) și alui Avram Iancu (1848) pentru scuturarea iobăgiei, călugărul Sofronie a zguduit Ardealul, Pesta și Viena, pentru cinstea și apărarea legii ortodocse, tot cu ajutorul Moșilor iubitori de libertate și dreptate.

Sofronie, fecior de preot, călugărit în Țara-Românească, se pare că era un om iubitor de carte, căci în liniștea mănăstirii sale din pădurea de veacuri, avea o mică școală cu câțiva copii la învățătură. Aci îl găsesc cei 12 husari unguri ai pretorului din Vinț, cari năvălesc asupra schitului și-l fac «una cu pământul» (1757).

(Va urma).

¹⁾ S Dragomir II. op. cit. p. 103—104.

Serbarea Botezului Domnului la Arad.

Praznicul Botezului Domnului Hristos a fost și în anul acesta, la Români din Arad, prilej de cucernică evlavie. Ne-am pregătit pentru aceasta sărbătoare prin sfințirea caselor noastre, prin preoții din Arad, cari au căutat pe credincioși la casele lor cu „Iordanul”, sfințind și invocând harul lui Dumnezeu asupra familiilor și lucrărilor anului ce vine.

O eclipsă, cu preludii dureroase și sfâșieri între frații de același sânge, a fost prozelitismul preoților uniți din acest oraș, cari au intrat prin casele creștinilor ortodocși ca să le sfințească, sub pretext că și ei sunt preoți români.

Suntem informați că frații uniți, cărora români din Arad până acum le-au făcut multe servicii, încearcă să facă prozelitism și în unele comune ale Eparhiei noastre. În ziua sfântului praznic sf. liturghie, în catedrala noastră, a fost pontificată de părintele consilier Dr. Gheorghe Cluhanda, asistat de mare sultă de preoți.

Sfințirea apelor s'a făcut în Piața Catedralei de însuși P. Sf. Sa Episcopul nostru Grigorie, asistat de consilierii eparhiali și preoțimea din Arad.

Au fost prezente autoritățile civile, militare diferite corporațiuni și societăți. Armata a fost reprezentată prin mai multe unități cu drapele și muzica, în frunte cu ofițeria din Arad, condusă de distinsul colonel Petrovicescu. Când P. Sf. Sa Părintele Episcop a intonat troparul „În Iordan botezându-Te Tu Doamne”, muzica militară a intonat rugăciunea, armata s'a descoperit, iar câteva tunuri, așezate în Piața Împăratului Trăian, au tres mai multe salve. La fine P. Sf. Sa a stropit cu apă sfințită publicul, drapelele și armata. La fine toți creștinii au sărutat sfânta Cruce și fiecare a dus acasă apă sfințită.

Regrete dela unirea națională.

Ziarul „Neamul Românesc” în numărul din 11 Ianuarie a. c. scrie un articol sub titlul: „Post festum”, articolul are următorul sfârșit:

„Regretăm lipsa de prevedere și oportunism a conducătorilor noștri de ieri, când s'a pierdut momentul psihologic al reîntoarcerii bisericii unite în matca tradițională a ortodoxismului nostru, precum și desinteresarea de astăzi, aproape voită, când sub ochii noștri vedem cum se sfâșie sufletul nației și cum din întineric răsbate râsul sarcastic, mefistofelic, al națiunilor minoritare, conlocuitoare, asistând satisfăcute la acest trist și dăunător spectacol. Luați aminte!”

INFORMAȚIUNI.

Se comunică cucernicilor părinți preoți, — cari nu și-au primit salariul pe luna Oct. 1932, din cauza nejustificării la timp a achitării impozitului global pe trimestrul Iulie-Sept. 1932, — că Serviciul de Învățământ Local din Timișoara a intervenit la On. Minister al Finanțelor, pentru ordonanțarea acestor salarii preoțești. După ordonanțare, salariile se vor ridica și distribui.

Nr. 6123/1932.

Comunicat.

În conformitate cu adresa On. Minister al Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor No. 19051/1880, din 1932 și în legătură cu ordinul nostru No. 3687/931 (publicat în „Biserica și Școala”), dispunem:

1. Este interzis de a se înstrelna din biserici vre-un obiect de valoare istorică sau artistică. Aceste obiecte vor fi adunate în muzeul eparhial.

2. Fiecare biserică e obligată a înainta Consiliului nostru eparhial câte un inventar complet despre obiectele istorice sau artistice pe cari le are, cu o scurtă descriere a istoricului fiecărui obiect și a valorii lui.

Arad, 28 Decembrie 1932.

† Dr. Grigorie Gh. Comșa
Episcopul Aradului.

Nr. 8058/1932.

Comunicat.

Dela On. Minister al Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor, sub Nr. 185541/16484 dd. 22 Dec. 1931 ni-a sosit adresa următoare:

„Ministerul Apărării Naționale — Subsecretariatul de Stat al Aerului, — a organizat, conform art. 10 din legea Fondului Național, un serviciu de supraveghere și control al aplicării timbrului de aviație alături de cel fiscal, pe petițiile și actele juridice ce se depun și întocmesc de autorități.

Cu îndeplinirea acestor dispozițiuni a fost delegat dl. Căpitan Comandor Rătescu Ovidiu, care are însărcinarea de a supraveghea și controla aplicarea timbrului.

Aducându-vă aceasta la cunoștință, Vă rugăm să dispuneți, a se face toate înlesnirile posibile d-lui Delegat, spre a-și aduce la îndeplinire atribuțiunile cu care a fost însărcinat și în același timp a se comunica aceasta tuturor instituțiilor pendinte de Dvs.”

Când comunicăm în întregime aceasta adresă tuturor On. Oficiilor și organelor în subordine, spre știre și strictă conformare, deodată atragem din nou atențiunea tuturor și asupra comunicatelor publicate în organul oficial „Biserica și Școala” Nr. 23 din 5 Iunie 1927 și în Nr. 39 din 25 Sept. 1932, în înțelesul cărora reclamațiunile, petițiile și cererile de orice natură, se vor rezolvi numai dacă vor fi legal timbrate, atât cu timbrul fiscal, cât și cu cel de aviație.

Arad, 30 Decembrie 1932.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad.

Parohii vacante.

În urma rezoluțiunii Ven. Cons. Ep. Nr. 7591/1932, pentru îndeplinirea parohiei Roșia cu filia Obârșia, devenită vacantă prin trecerea preotului Petru Vesa în statul de deficiență, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Venitele parohiale sunt:

a.) Uzufuctul alor 80 jugh pământ parohial, parte teren arabil, parte fânaș, pădure și pășune.

b.) Stolele legale.

c.) Întregirea dela stat, pe care parohia n-o garantează. Postul se va ocupa la 1 Aprilie 1933.

Parohia este de cl. III-a. Alesul va suporta toate impozitele după venitul parohial și va catehiza elevii școalelor primare din localitate.

Ceice reflectează la aceasta parohie sunt invitați ca recursurile lor, ajustate cu documentele de calificare și serviciul de până aci și adresate Consiliului parohial din Roșia, să le înalinteze, în termenul concursului, oficiului protopopesc ort. rom. din Radna, iar dânsii să se prezinte — cu stricta observare a dispozițiilor regulamentului pentru parohii — în sfânta biserică din localitate, spre a se face cunoșcuti poporului.

Reflectanții din alte dieceze pot recurge numai cu asentimentul P. S. Episcop eparhial.

Roșia, din ședința dela 13 Nov. 1932.

Consiliul parohial.

În înțelegere cu *Procopiu Givulescu*, protopresbiter

1—3

Conform rezoluției Ven. Consiliu Eparhial din Arad No. 7752/232, pentru îndeplinirea parohiei Arad-Grădiște se publică concurs cu termen de 30 zile, socotite dela prima publicare în organul eparhial „Biserica și Școala”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul sesiei parohiale.

2. Birul legal.

3. Intravilanul casei parohiale.

4. Stolele legale.

5. Întregirea salariului dela Stat.

Preotul ales va predica în Dumineci și Sărbători, va catehiza la școlile primare, va suporta toate impozitele după beneficiul parohial.

Parohia este de clasa primă urbană. Dela concurenți se cere calificare preoțească pentru parohii de clasa primă urbană.

Reflectanții la aceasta parohie își vor înalinta recursurile, ajustate reglementar, Onor. Oficiu Protopopesc ort. rom. din Arad, având în acest timp a se prezenta în Sf. Biserică din Arad-Grădiște, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale, cu strictă observare a dispozițiilor § 33 din Regulamentul pentru parohii.

Reflectanții din altă eparhie vor prezenta act că au binecuvântarea P. S. Sale Păr. Episcop eparhial spre a putea recurge.

Consiliul parohial.

În înțelegere cu: *Traian Voștanu m. p.*
protopopul Aradului.

2—3

Conform rezoluțiunii Veneratului Consiliu Eparhial ort. român din Arad Nr. 3558 | 1932, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei a doua din Măderat, devenită vacantă prin neaprezentarea la post a

alesului Sas Nicoară, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul eparhial „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt:

1. Folosința sesiunii parohiale în extensiunea ei de 32 jug. cadastrale.

2. Casa parohială Nr. 335 cu intravilan.

3. Stolele legale și birul parohial luat din oficiu.

4. Întregirea dotației preoțești dela Stat, pe care parohia nu o asigură.

Alesul va suporta toate impozitele după beneficiul preoțesc și va catehiza elevii școalelor primare din loc fără nici o remunerațiune dela comuna bisericească, va predica de câte ori va fi la rând la serviciul divin.

Parohia este de clasa primă. La concurs se admit numai reflectanți cu calificare pentru parohie de clasa primă.

Cereri de concurs, însoțite cu documentele necesare și adresate Consiliului parohial ort. român din Măderat, se vor înalinta în termenul concursului Oficiului protopopesc ort. rom. din Șiria, Județul Arad, iar concurenții, conform paragrafului 33. al regulamentului pentru parohii, se vor prezenta în Sfânta Biserică din Măderat pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Concurenții din alte eparhii vor anexa, la cererea de concurs, și aprobarea Prea Sfinției Sale Episcopului Eparhial de a putea concura la aceasta parohie.

Măderat, la 16 Decembrie 1932.

Consiliul parohia, în înțelegere cu *Aurel Adamoviciu*
Protopop (ss)

2—3

Conform rezoluțiunii Veneratului cons. Eparhial No. 6513 | 1932, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea Parohiei a II din Covășinț, Protopopiatul Șiriei, rămasă vacantă prin alegerea pâr. Aurel Adamovici ca protopop al tractului Șiria.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Una seslune parohială în extensiunea ei de azi.

2. Locuința în casa parohială No. 287, cu grădină.

3. Stolele legale.

4. Birul Parohial 400 Lei.

5. Întregirea dotației dela Stat.

Preotul ales va predica regulat când va fi de serviciu, va catehiza elevii din clasele III-VII. al școalei primare de Stat, fără alta remunerație. Va suporta toate impozitele după întreg venitul său preoțesc.

Parohia fiind de clasa I, concurenții vor avea să prezinte dovezi despre pregătirea recerută pentru parohii de clasa I.

Recurenții, cu prealabila știre a protopopului tractual, se vor prezenta într-o Duminică ori Sărbătoare în Sf. Biserică, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Cereri, însoțite de anexele necesare și adresate consiliului parohial Ort. Rom. din Covășinț, se vor înalinta în termenul concursului Oficiului protopopesc ort. rom. din Șiria, județul Arad.

Recurenții din altă dieceză vor alătora, la cererea de concurs, act că au binecuvântarea P. S. Sale părintelui Episcop Eparhial spre a putea recurge.

Dat din ședința Cons. par. ort. rom. din Covășinț, ținută la 11 Decembrie 1932. *Cons. Parohial.*
În înțelegere cu: *Aurel Adamoviciu* Protop. în Șiria.

2—3